

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ- ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ-ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΜΕ ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ (24909): ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Α. Σύμφωνα με τον Αξέλ Καν, οι οικονομικές αξίες είναι προσδιορίσιμες και εκτιμητέες, ενώ οι ηθικές ανεκτίμητες. Σ' αυτές συμπεριλαμβάνονται και οικουμενικές αξίες όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα, που από κάποιους θεωρούνται σχετικά. Ο Καν, όμως, επιφυλάσσεται, διότι γνωρίζει πως ανέκαθεν οι ισχυροί τα επικαλούνταν, ακόμη κι όταν κήρυσσαν πολέμους και σκότωναν αμάχους, λησμονώντας πως όλες οι ζωές έχουν ίση αξία. Γι' αυτό ο Καν αποδοκιμάζει τους Δυτικούς ως προς τη στάση τους απέναντι στα ανθρώπινα δικαιώματα σήμερα.

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ: Σύμφωνα με τον Αξέλ Καν, οι αξίες διακρίνονται σε οικονομικές, που είναι προσδιορίσιμες και εκτιμητέες, και σε ηθικές, που είναι ανεκτίμητες. Ωστόσο, ο Καν επιφυλάσσεται για την οικουμενικότητα αξιών όπως τα δικαιώματα του ανθρώπου, υποστηρίζοντας ότι οι ισχυροί τα επικαλούνται υποκριτικά, καθώς κηρύσσουν πολέμους και σκοτώνουν αμάχους, λησμονώντας πως οι ζωές όλων έχουν ίση αξία.

Β1. Ο Αλβέρτος Σβάιτσερ τιμήθηκε με το Νόμπελ Ειρήνης, διάκριση που, κατά τη γνώμη μου, του άξιζε. Κι αυτό, διότι όχι μόνο κατήγγειλε τους αποικιοκράτες για τις συνθήκες ζωής των Αφρικανών, αλλά υπέδειξε και τρόπους για τη βελτίωσή της, ενώ πίστευε πως οι ισχυροί δεν έχουν το δικαίωμα να κυριαρχούν στους ανίσχυρους λαούς με στόχο την εξυπηρέτηση οικονομικών συμφερόντων. Ακόμη, αγωνίστηκε για την παροχή ιατρικής βοήθειας στους ιθαγενείς και, για να πετύχει αυτόν τον στόχο, άσκησε έντονες πιέσεις στους αποικιοκράτες.

Β2. α. Ο συντάκτης του κειμένου 1, παραθέτοντας τις απόψεις του Καν, αναπτύσσει τη δεύτερη παράγραφο με διαίρεση, καθώς επισημαίνει δύο είδη αξιών, τις οικονομικές και τις ηθικές. Παράλληλα, χρησιμοποιεί ως μέθοδο ανάπτυξης και την αντίθεση, αφού επισημαίνει ότι οι πρώτες είναι υπολογίσιμες και εκτιμητέες, ενώ οι δεύτερες ανεκτίμητες. Με τους συγκεκριμένους τρόπους με τους οποίους αναπτύσσεται η παράγραφος, δημιουργείται αρκετά ισχυρό

επικοινωνιακό αποτέλεσμα, καθώς καθίσταται σαφής για τον αναγνώστη η διαφοροποίηση των αξιών.

β. Η αλληλουχία μεταξύ των τεσσάρων παραγράφων εξασφαλίζεται χάρη στη **λογική συνέχεια/σειρά των νοημάτων** τους. Στην τρίτη παράγραφο γίνεται αναφορά στα ανθρώπινα δικαιώματα, ως οικουμενικές αξίες, και στην τέταρτη ο Καν θεωρεί πως οι ισχυροί ανέκαθεν τα επικαλούνται ως δικαιολογίες για να κηρύξουν πολέμους, σκοτώνοντας, όμως, και αμάχους, όπως επισημαίνεται στην πέμπτη παράγραφο. Στην τελευταία παράγραφο, καταλήγει κατηγορώντας τη Δύση για υποκρισία, ενώ στη συνέχεια αναφέρονται οι θέσεις του Ζερόμ Μπεντέ, ο οποίος δε συμφωνεί απόλυτα με τον Καν ως προς την οικουμενικότητα των ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Β3. Στο Κείμενο 2 ο λόγος είναι ειρωνικός στο σημείο που ο Σβάιτσερ χαρακτηρίζει τους αποικιοκράτες «πολιτισμένους» μέσω εισαγωγικών (εμείς οι «πολιτισμένοι»), διότι διαφωνούσε κάθετα με τις πολιτικές τους απέναντι στους φτωχούς λαούς της Αφρικής, που θεωρούνταν από τους αποικιοκράτες απολίτιστοι. Ακόμη, ο λόγος του γίνεται καταγγελτικός στο χωρίο «Έτσι, όταν χρειάστηκε να ρωτήσει αν έχουμε…υλικά κέρδη», στο οποίο φαίνεται να θεωρεί απαράδεκτη την απόσπαση υλικών κερδών από τους φτωχούς της Αφρικής από πλευράς των αποικιοκρατών. Όλα αυτά σχετίζονται άμεσα με το **θέμα** του κειμένου, που αφορά την εκμετάλλευση των χωρών του Τρίτου κόσμου από τις προηγμένες. Με την ειρωνεία και την καταγγελτική διάθεση αναδεικνύεται έντονα όχι μόνο το θέμα αλλά και η **πρόθεση του συντάκτη** να προβληματίσει τους αναγνώστες ως προς την πολιτική των δυτικών κρατών, που με πρόσχημα τα ανθρωπιστικά ιδανικά εκμεταλλεύονται τους λαούς του Τρίτου κόσμου, για να εξυπηρετήσουν οικονομικά συμφέροντα.

ΘΕΜΑ Γ: Όταν το ποιητικό υποκείμενο, στο συγκεκριμένο ποίημα του Νικηφόρου Βρεττάκου, αναφέρεται στα όπλα που κατασκευάζει στο εργαστήρι του, δεν εννοεί πολεμικά όπλα, αλλά τα «όπλα» που απαιτεί η ειρήνη, όπως η αλληλεγγύη και ο αλληλοσεβασμός μεταξύ των ανθρώπων και των λαών, η δικαιοσύνη και ο οικουμενισμός. Το ποιητικό υποκείμενο, συγκεκριμένα, αναφέρει την αδιάκοπη προσπάθειά του να «παράγει» τα αγαθά που προαναφέρθηκαν, κάνοντας τη ζωή ομορφότερη ακόμη και για τα πιο μικρά έμβια όντα, σκέψη που αποδίδεται μέσω της **μεταφοράς** «όλα τα μυρμήγκια της γης» και μιας **οπτικής εικόνας** («φτιάχνω εφτά χρωμάτων λουλούδια»). Στο τέλος του ποιήματος, μάλιστα, φαίνεται η αγωνία του ποιητικού υποκειμένου να συνεχίσει να δημιουργεί ό,τι καλό μπορεί μέσω της παράκλησής του στον Κύριο. Χρησιμοποιώντας **προστακτική** και το **β' ενικό πρόσωπο** φαίνεται να παρακαλεί τον Χριστό να τον βοηθήσει να συνεχίσει να είναι ικανός, ώστε να αγωνίζεται για το καλό. («Καταξίωσε, Κύριε, τα χέρια μου…Ο στρατός μου»).

Προσωπικά, θα ήθελα να συνδράμω στην προσπάθεια του ποιητικού υποκειμένου και να προσφέρω ό,τι καλό μπορώ στον κόσμο μας, σε έναν κόσμο που μαστίζεται από πολλά δεινά, από πολέμους, πολύ πόνο και δυστυχία, από αδικίες και την καταπάτηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Θεωρώ, μάλιστα, ότι αυτό είναι το ηθικό χρέος όλων μας.

ΘΕΜΑ Δ: Η έκθεση που ακολουθεί τηρεί το επικοινωνιακό πλαίσιο της ομιλίας και είναι εκτενής, ώστε να αντλήσει ο κάθε αναγνώστης υλικό που να καλύπτει αρκετά επίπεδα.

Προσφώνηση: Αγαπητοί συμμαθητές και συμμαθήτριες,

Πρόλογος: Η σημερινή ημέρα μού προκαλεί βαθύτατο προβληματισμό, γνωρίζοντας πως εδώ και αιώνες γίνονται προσπάθειες για την προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων, τα οποία έχουν κατοχυρωθεί νομικά από όλες τις δημοκρατικές κυβερνήσεις, αλλά συνεχίζουν να καταπατώνται. Σύμφωνα με την κοινή λογική, όμως, όλοι οι άνθρωποι θα έπρεπε να τα απολαμβάνουν μόνο και μόνο επειδή είναι άνθρωποι. Τα δικαιώματα στη ζωή, τη σωματική και ψυχική υγεία, την ελευθερία, την εργασία, την παιδεία, την αξιοπρέπεια και την περιουσία, όπως και άλλα, θίγονται, αλλού περισσότερο κι αλλού λιγότερο, γεγονός που κρίνω ότι επιβάλλεται να μας κινητοποιήσει όλους και, κυρίως, τους αρμόδιους πολιτικούς παράγοντες.

Α. 1. Όταν ακούω να μιλούν για καταπάτηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων, πρώτα απ' όλα, ο νους μου στρέφεται προς τους **λαούς του τρίτου κόσμου**, που υποφέρουν εξαιτίας της επικράτησης **απολυταρχικών καθεστώτων** στον τόπο τους. Είναι γνωστό ότι εκεί οι ισχυροί εναντιώνονται σε όσους δεν είναι οπαδοί του κυρίαρχου καθεστώτος. Μάλιστα, βασανίζουν, φυλακίζουν, εξορίζουν ή δολοφονούν αντιφρονούντες, καταπατώντας τα δικαιώματα στη **ζωή**, την **υγεία** και την **ελευθερία**. Εκτός αυτού, αδιαφορούν για τα προβλήματα και τις ανάγκες των πολιτών, που σε πολλές χώρες **λιμοκτονούν** και **στερούνται βασικά αγαθά** όπως το πόσιμο νερό και η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, με συνέπεια να τίθεται σε κίνδυνο η υγεία και η ζωή τους. Βέβαια, οι εκπρόσωποι αυτών των καθεστώτων προσπαθούν να διασφαλίσουν την εξουσία τους και **ελέγχοντας τη σκέψη** των πολιτών άμεσα, μέσω προπαγανδιστικών τεχνικών, και πιο έμμεσα, στερώντας από τα παιδιά το δικαίωμα στην **παιδεία**, περιορίζοντας έτσι την **ελευθερία σκέψης κι επιλογών**.

2. Φυσικά, μπορούμε όλοι να αντιληφθούμε ότι ακόμη και στο πλαίσιο δημοκρατικών καθεστώτων **φέρουν ευθύνη πολιτικοί παράγοντες** για το ότι πολλοί πολίτες στερούνται δικαιώματα. Ειδικότερα, έχω την άποψη - και υποθέτω πως θα συμφωνήσετε μαζί μου - ότι οι περισσότεροι πολιτικοί λειτουργούν **συμφεροντολογικά** και αδιαφορούν για τον λαό. Γι' αυτό δε φροντίζουν για την ενίσχυση του **κράτους πρόνοιας**, αφού δε λαμβάνουν επαρκή μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων των αδύναμων. Αυτό, μάλιστα, που μου προκαλεί βαθιά θλίψη είναι να βλέπω άστεγους ηλικιωμένους. Ακόμη, όπως ακούμε συχνά από τους γονείς μας, πολλές κυβερνήσεις ασκούν

κακή οικονομική πολιτική, εξαιτίας της οποίας αυξάνονται τα ποσοστά ανεργίας. Λόγω αυτής, λοιπόν, προκαλούνται πολλά και σοβαρά προβλήματα σε επίπεδο οικονομικό, κοινωνικό και ψυχικό, καθώς δε θίγεται μόνο το δικαίωμα στην **εργασία**, αλλά και αυτό στην **ψυχική υγεία** και την **αξιοπρέπεια**, αφού οι άνθρωποι που δεν εργάζονται συχνά ζουν με τη στήριξη δικών τους ανθρώπων και πολλοί από αυτούς αισθάνονται ότι ζουν παρασιτικά.

3. Σε ευρύτερο πλαίσιο, πολιτικές ευθύνες εντοπίζω και λόγω της παγκοσμιοποίησης, καθώς έχω αντιληφθεί πως οι ισχυροί του πλανήτη, για να γίνουν ισχυρότεροι, εκμεταλλεύονται τους αδύναμους. Συγκεκριμένα, ισχυρές **πολυεθνικές** επιχειρήσεις χτίζουν βιομηχανικές μονάδες σε φτωχές χώρες και εκμεταλλεύονται τις πλουτοπαραγωγικές πηγές και το εργατικό δυναμικό τους, αναστέλλοντας έτσι τη δυνατότητά τους να **αναπτυχθούν οικονομικά**. Επιπλέον, έχω τη γνώμη πως πολύ συχνά **παρεμβαίνουν σε εσωτερικά πολιτικά θέματα** και **εισβάλλουν στον πολιτισμό** τους, κυρίως μέσω των μέσων ενημέρωσης και του κινηματογράφου, αλλοιώνοντάς τον. Με αυτούς τους τρόπους, λοιπόν, θίγουν το δικαίωμα των αδύναμων στην **ελεύθερη πολιτική δράση**, υποβαθμίζοντας παράλληλα και την **εθνική** τους **αξιοπρέπεια**.

4. Το **ωφελιμιστικό και υλιστικό πνεύμα** δεν το εντοπίζω, φυσικά, μόνο στην πολιτική ζωή, καθώς παρατηρώντας τον κόσμο μας διαπιστώνω καθημερινά ότι πολλοί συνάνθρωποί μας έχουν θεοποιήσει το χρήμα, υπερτιμούν τα υλικά αγαθά και ενδιαφέρονται μόνο για ό,τι εξυπηρετεί τα συμφέροντά τους. Κι όταν κανείς σκέφτεται με αυτόν τον τρόπο, χάνει την κοινωνική του συνείδηση, ενώ οι ηθικές του αρχές ελαστικοποιούνται. Οπότε όχι μόνο αδιαφορεί για τον συνάνθρωπο, αλλά πολλές φορές τον εκμεταλλεύεται **οικονομικά** ή με άλλους τρόπους και θίγει την **αξιοπρέπειά** του. Και η κατάσταση γίνεται ακόμη χειρότερη γύρω μας, καθώς παρατηρούμε ότι, δυστυχώς, κάποιοι προβαίνουν σε ενέργειες εναντίον συνανθρώπων τους διαπράττοντας κλοπές, ληστείες, πλαστογραφίες, βιασμούς, ακόμη και δολοφονίες και τρομοκρατικές ενέργειες. Όλοι αυτοί παραβαίνουν τον νόμο, καθώς διαπράττουν μεγάλα ή μικρά εγκλήματα, και καταπατούν τα δικαιώματα άλλων στη **σωματική και ψυχική υγεία**, στην **περιουσία** ή ακόμη και τη **ζωή**.

5. Ολοκληρώνοντας τις σκέψεις μου ως προς τους παράγοντες και τις συνθήκες που οδηγούν στην καταπάτηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, θα ήθελα να τονίσω κάτι που πιστεύω ακράδαντα, πως **όλα είναι θέμα παιδείας**. Οπότε έχω τη γνώμη ότι όταν κάποια άτομα βλάπτουν συνειδητά και συστηματικά τους άλλους, κατά πάσα πιθανότητα, δεν έχουν μεγαλώσει με αρχές.
α. Μπορεί, λοιπόν, οι **γονείς** τους να λειτούργησαν ως αρνητικά πρότυπα, αν οι ίδιοι δε σέβονταν ο ένας τον άλλο και τα παιδιά τους ή οποιονδήποτε άλλο άνθρωπο γύρω τους. Τέλος, είναι πιθανό αυτοί οι γονείς να μη μερίμνησαν για την ηθικοπνευματική καλλιέργεια του παιδιού τους συζητώντας μαζί του λογικά. Συνεπώς, αυτό το παιδί δεν έχει υιοθετήσει ανθρωπιστικές αρχές και δεν έχει μάθει να σέβεται τα δικαιώματα των άλλων, γι' αυτό μπορεί να τα καταπατά χωρίς τύψεις.
β. Παράλληλα, πιστεύω πως και το ότι το **εκπαιδευτικό** μας **σύστημα** είναι τεχνοκρατικά προσανατολισμένο διαδραματίζει κάποιον ρόλο στο συγκεκριμένο θέμα. Εφόσον, δηλαδή, δίνεται υπερβολική προσοχή στα ειδικά μαθήματα, στα οποία δίνουμε εξετάσεις για να εισαχθούμε στα πανεπιστήμια, τα ανθρωπιστικά

γράμματα συχνά απαξιώνονται, αν και μέσω αυτών διαπλάθουμε χαρακτήρα. Κι αν δεν ενισχύσουμε την ηθική μας μέσω αυτών, αυξάνονται οι πιθανότητες στην πορεία της ζωής να λειτουργήσουμε αντικοινωνικά, θίγοντας τα δικαιώματα άλλων.

Β. 1. Αγαπητοί συμμαθητές και συμμαθήτριες, ο καθένας μας μπορεί να αντιληφθεί πόσο επώδυνη είναι η καταπάτηση των δικαιωμάτων κάθε ανθρώπου. Γι' αυτό και **επιβάλλεται να κινητοποιηθεί κάθε αρμόδιος πολιτικός παράγοντας**. Αναλυτικότερα, θεωρώ πως για να περιοριστεί η αθέμιτη δράση **απολυταρχικών καθεστώτων**, επιβάλλεται να ενεργοποιηθούν οι **διεθνείς οργανισμοί** όπως ο Ο.Η.Ε. και η Ε.Ε. Οι εκπρόσωποι αυτών έχουν καθήκον να ασκούν **πιέσεις**, καταρχάς μέσω της διπλωματικής οδού. Έπειτα πιστεύω πως πρέπει να επιβάλουν σε αυτά τα καθεστώτα αυστηρότατες **κυρώσεις**, όπως το πολιτικό και το οικονομικό εμπάργκο, με στόχο να εξαναγκάσουν τους συγκεκριμένους πολιτικούς παράγοντες να λειτουργήσουν πιο δημοκρατικά, προστατεύοντας περισσότερο τους αδύναμους, κυρίως τα παιδιά, αλλά και διασφαλίζοντας για τον λαό τους βασικά αγαθά, όπως η τροφή, το πόσιμο νερό, φάρμακα και εμβόλια, τα οποία αυτή τη στιγμή στερούνται εκατομμύρια άνθρωποι στον τρίτο κόσμο.

2. Αλλά και στις αναπτυγμένες χώρες απαιτείται να ενεργοποιηθούν πολιτικοί παράγοντες. Οι δημοκρατικές κυβερνήσεις, δηλαδή, οφείλουν να παρέχουν **κράτος πρόνοιας**, δηλαδή να μεριμνούν για τις βασικές ανάγκες όλων των πολιτών, κυρίως των αδύναμων, των οποίων δικαιώματα όπως η υγεία και η παιδεία δε διασφαλίζονται πάντα. Ταυτόχρονα, βέβαια, όταν διαμορφώνονται ομαλές κοινωνικές συνθήκες, δεν ευνοούνται οι αντικοινωνικές συμπεριφορές. Οπότε καθώς καλύπτονται οι ανάγκες τους, τα μέλη της κοινωνίας είναι ικανοποιημένα με τη ζωή τους και δεν προβαίνουν σε αθέμιτες ενέργειες, εκμεταλλευόμενοι τους συνανθρώπους τους ή καταπατώντας τους νόμους και τα δικαιώματα των άλλων. Τέλος, κρίνω πως επιβάλλεται οι κυβερνήσεις να θεσπίσουν αυστηρότερους **νόμους** για όσους βλάπτουν συνειδητά τους συνανθρώπους τους ή τους εκμεταλλεύονται σκόπιμα, με στόχο να εξυπηρετήσουν συμφέροντα. Κάτω από τον φόβο των κυρώσεων, λοιπόν, κάποιοι, λογικά, θα αποτραπούν από κακές συμπεριφορές και δε θα θίγουν τα δικαιώματα των άλλων.

Επίλογος: Κλείνοντας την ομιλία μου, αγαπητοί συμμαθητές και συμμαθήτριες, θεωρώ πως όλοι έχετε συνειδητοποιήσει ότι η καταπάτηση των δικαιωμάτων κάθε ανθρώπου αποτελεί προσβολή για τη δημοκρατία και τον πολιτισμό μας. Ας ελπίσουμε, λοιπόν, πως οι αρμόδιοι φορείς θα κινητοποιηθούν περισσότερο αποφασιστικά κι ας ασκήσουμε κι εμείς, ως νέα γενιά και ως μελλοντικοί πολίτες, πιέσεις, για να ζήσουμε σε έναν καλύτερο κόσμο.

Σας ευχαριστώ που με ακούσατε.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

***1α**. Ο πομπός προσπαθεί να επηρεάσει τη σκέψη του δέκτη **επιχειρηματολογώντας**, καθώς εξηγεί γιατί δε μας πείθουν αυτοί, οι ισχυροί δηλαδή, που μιλούν για πόλεμο χωρίς θύματα. Αιτιολογεί, λοιπόν, τη θέση του υποστηρίζοντας πως όταν αυτοί μιλούν για θύματα, εννοούν τους δικούς τους ανθρώπους κι όχι όσους ανήκουν στην αντίπαλη πλευρά, αφού ξεχνούν πως όλες οι ανθρώπινες ζωές έχουν ίση αξία. Ακόμη, μπορούμε να αναφέρουμε ότι ο πομπός χρησιμοποιεί ερώτηση, εικονοπλαστικό και συγκινησιακά φορτισμένο λόγο, για να επιδράσει στο συναίσθημα του δέκτη και να τον ευαισθητοποιήσει ως προς την καταπάτηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων των αδύναμων. (Αν θέλουμε, μπορούμε να επισημάνουμε ότι μέσω του επιχειρήματος ο πομπός κάνει επίκληση στη λογική και μέσω του εικονοπλαστικού και του συγκινησιακά φορτισμένου λόγου κάνει επίκληση στο συναίσθημα. Δεν είμαστε υποχρεωμένοι να χρησιμοποιήσουμε μεταγλωσσικούς όρους, αλλά συχνά μας βοηθούν να διατυπώνουμε τις απαντήσεις μας με περισσότερη ασφάλεια).*

***β**. Το ερώτημα στην πρώτη περίοδο της παραγράφου συντελεί στην **οργάνωση** του λόγου, διότι διευκολύνει τη μετάβαση στα επόμενα νοήματα, καθώς ο πομπός αναρωτιέται αν μας πείθουν όσοι μιλούν για πόλεμο χωρίς θύματα κι έπειτα δίνει ο ίδιος την απάντηση, προωθώντας κι ενισχύοντας παράλληλα την επιχειρηματολογία του. Ταυτόχρονα οι δύο πρώτες περίοδοι της παραγράφου αποκτούν συνοχή, ενώ ο λόγος αποκτά και συνεκτικότητα μέσω της σχέσης «ερώτηση-απάντηση». Όσο αφορά το **επικοινωνιακό αποτέλεσμα**, σαφώς ενισχύεται, αφού η ερώτηση προσδίδει ζωντάνια στον λόγο κι έτσι προσελκύει την προσοχή του δέκτη και, κυρίως, τον ωθεί να προβληματιστεί σχετικά με τους ισχυρισμούς των ισχυρών για το αν υπάρχουν ή όχι θύματα εξαιτίας των πολέμων που κηρύσσουν.*

***2**. Ο συντάκτης φαίνεται αρκετά βέβαιος για όσα αναφέρει ως προς τα δύο είδη αξιών, τις οικονομικές και τις ηθικές, καθώς σε όλη σχεδόν την παράγραφο παραθέτει τις σκέψεις του χρησιμοποιώντας την οριστική έγκλιση. Μόνο λίγο πριν το τέλος της παραγράφου δηλώνει δυνατότητα, επισημαίνοντας πως κάτι που μπορεί να ενδιαφέρει τους ανθρώπους έχει ανεκτίμητη αξία. Σε αυτό το σημείο, λοιπόν, φαίνεται σχεδόν βέβαιος για αυτό που υποστηρίζει.*

***3**. **α**. Με την άνω και κάτω τελεία παρατίθεται αναλυτικά και επεξηγείται το μεγάλο χρέος του Αλβέρτου Σβάιτσερ ως κοινωνικού παρατηρητή, φιλοσόφου και καλλιτέχνη.*

***β**. Η διπλή παύλα λειτουργεί επεξηγηματικά, προσδιορίζοντας ποιοι είμαστε εμείς που τελικά δεν έχουμε το δικαίωμα κυριαρχίας σε πρωτόγονους λαούς.*

***γ**. Η λέξη πολιτισμένοι εντάσσεται μέσα σε εισαγωγικά, για να δηλωθεί ειρωνεία, διότι προφανώς ο πομπός δε θεωρεί πολιτισμένους τους λαούς που επιδιώκουν να κυριαρχήσουν σε φτωχούς λαούς για να αποσπάσουν υλικά κέρδη από αυτούς.*

***δ**. Η παρένθεση λειτουργεί επεξηγηματικά στο συγκεκριμένο σημείο, διότι μέσω αυτής ο συντάκτης εξηγεί ποια ήταν τα φονικά προϊόντα που πρόσφεραν οι*

αποικιοκράτες στους Αφρικανούς για να τους δελεάσουν, στερώντας τους, όμως, παράλληλα την ελευθερία τους.

***ε**. Μέσω των εισαγωγικών στο συγκεκριμένο χωρίο παρατίθενται αυτούσια τα λόγια του Αλβέρτου Σβάιτσερ.*